

Politika Národního centra ORCID

Verze 1.0

Platná od 1. 6. 2023

Přehled pojmů

ORCID iD: jednoznačný trvalý identifikátor osob zapojených do výzkumných a publikačních procesů ve vědě kdekoli na světě

ORCID: nezisková organizace poskytující osobám ORCID iD a další návazné služby pro jednotlivce a organizace

NC ORCID: zkratka pro Národní centrum ORCID; soubor služeb poskytovaných za účelem zvýšení využití ORCID iD v prostředí VaVal v ČR a zajištění metodické podpory práce s ORCID iD na národní úrovni

NTK: Národní technická knihovna

Centrum PID: zkratka pro Národní centrum pro perzistentní identifikátory; organizační složka NTK

Úvod

ORCID iD je globálně uznávaný jednoznačný identifikátor osob, který vyhovuje standardům pro Open Science, je strojově čitelný a interoperabilní s dalšími systémy. ORCID iD řeší problém nejednoznačnosti jmen autorů díky centrálnímu registru, ve kterém je možné evidovat různé formy zápisu jména osoby, jeho změny a mnoho dalších údajů. Díky garanci jednoznačného ID lze snadno identifikovat autora a propojit ho s jeho publikacemi, výzkumnými daty, s projekty či s institucí, ve které působí.

ORCID iD je poskytováno nezávislou neziskovou organizací ORCID se sídlem ve Spojených státech amerických. Výzkumníci si mohou ORCID iD založit a užívat zdarma. Organizace mohou integrovat identifikátory ORCID iD do repositářů, systémů pro evidenci publikační činnosti a dalších systémů a pracovních postupů pomocí volně dostupného veřejného rozhraní pro programování aplikací ORCID (Application Programming Interface - API) nebo se mohou stát platícími uživateli ORCID a získat přístup k dalším funkcím, které nejsou součástí veřejného rozhraní API.

Na evropské úrovni je ORCID iD vyžadováno v programu Horizon Europe, na publikační platformě Open Research Europe či v rámci infrastruktury European Open Science Cloud. V ČR je ORCID iD doporučeno pro vykazování výsledků výzkumu v Informačním systému výzkumu, vývoje a inovací (IS VaVal), v části Rejstřík informací o výsledcích (RIV). Podpora používání

ORCID iD na národní úrovni tak umožní zapojení českých výzkumníků do evropských struktur a zefektivní vykazování do IS VaVal.

Využití ORCID iD v českém národním vědeckém prostředí podporuje projekt Czech Academic and Research Discovery Services (CARDS), který definuje a financuje činnost Národního centra pro perzistentní identifikátory (Centrum PID), které je organizační složkou Národní technické knihovny (NTK).

Cílem Centra PID je zajišťovat metodickou podporu práce s perzistentními identifikátory v české obci VaVal prostřednictvím poskytování služeb na národní úrovni. Služby spojené s ORCID iD jsou sdružovány do tzv. národního centra ORCID (NC ORCID), jehož cílem je podpora implementace a efektivního využívání perzistentního identifikátoru ORCID iD v oblasti výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Prostřednictvím služby NC ORCID mohou vysokoškolské a výzkumné instituce v ČR využívat služeb ORCID za výhodnějších podmínek, než pokud by je využívaly individuálně.

Využívání služeb NC ORCID institucím zajistí:

1. pokrytí poplatků u ORCID v letech 2023–2028 z projektu CARDS (NTK si vyhrazuje právo změnit výši podpory);
2. přístup k plným funkcím prémiového členství ORCID za snížený poplatek – jedná se především o možnost využít integraci až do 5 různých systémů v rámci jedné instituce (integrace ORCID přináší možnost přidávat a aktualizovat informace na profilech ORCID za předpokladu získání souhlasu vlastníka ORCID iD);
3. možnost využívat nástroj Affiliation Manager, který umožňuje snadno přidávat do profilů autorů afiliaci příslušné organizace;
4. prioritní administrativní, technickou i právní podporu ze strany ORCID a NTK;
5. prostor pro sdílení zkušeností s integrací a využíváním ORCID v různých systémech.

Cíle NC ORCID

Centrum PID poskytuje služby NC ORCID s cílem:

- rozšířit povědomí o ORCID iD v prostředí VaVal v ČR,
- zvýšit počet aktivních profilů ORCID v ČR,
- zvýšit počet uživatelů služeb NC ORCID.

Další cíle budou specifikovány ve spolupráci s uživateli služeb NC ORCID.

Povinnosti NTK

Rámec povinností NTK je definován smlouvou mezi společností ORCID a NTK a smlouvou mezi NTK a českou institucí, která chce začít čerpat služby NC ORCID. Níže jsou povinnosti shrnuty.

V rámci NC ORCID NTK zajišťuje:

- administrativní podporu, což zahrnuje např.:
 - zajištění komunikace mezi společností ORCID a uživateli služeb ORCID,
 - úhradu a správu ročních poplatků za služby ORCID,

- vedení aktuálního seznamu uživatelů služeb a jejich kontaktů (sdílené se společností ORCID),
- poskytování pravidelně aktualizovaných informací uživatelům služeb;
- finanční podporu na úhradu služeb ORCID po dobu realizace projektu CARDS (2023–2028);
- metodickou podporu, včetně vytváření a poskytování informačních materiálů v českém jazyce a školení zaměřených na fungování a využívání ORCID iD v ČR;
- koordinaci implementačních aktivit a podporu uživatelů služeb:
 - poskytování technické podpory (zejména během integrace služeb ORCID do systémů organizace),
 - shromažďování technických požadavků na interoperabilitu mezi systémy uživatele a systémy ORCID,
 - pořádání pravidelných schůzek zejména za účelem sdílení zkušeností,
 - spolupráce s uživateli při stanovování cílů, rozvoje a směřování NC ORCID;
- pravidelný monitoring jednotlivých uživatelů;
- specializovaný personál odpovědný za poskytování služeb a technickou podporu integrace služeb ORCID.

Povinnosti uživatelů služeb NC ORCID

Rámec povinností uživatelů služeb je definován smlouvou mezi NTK a českou institucí, která chce začít čerpat služby NC ORCID. Níže jsou povinnosti shrnuty.

Uživatel služeb se zavazuje, že na své straně zajistí kontaktní osobu poskytující součinnost s koordinací NTK a uživatelů. Kontaktní osoba se účastní pravidelných schůzek. Kontaktní osoba musí mít zřízen ORCID iD.

Instituce dále poskytne kontakt na osobu zajišťující technickou podporu (ať již interní, či externí) pro integraci a využívání služeb ORCID na své instituci.

Jakékoli změny v kontaktech je třeba neprodleně hlásit NTK.

Každý uživatel služeb je zodpovědný za efektivní implementaci služeb ORCID ve své instituci. To zahrnuje komunikaci s výzkumníky o výhodách ORCID iD, jakož i technickou implementaci osvědčených pracovních postupů integrace ORCID.

Financování služeb ORCID

Každý uživatel musí odvádět společnosti ORCID poplatek za poskytnutí služeb. Výhodou využívání služeb ORCID prostřednictvím NC ORCID je zejména přístup k prémiovým službám ORCID a snížení administrativy, kterou obstarává NTK. Výši poplatku za užívání služeb určuje společnost ORCID a správní rada ORCID. Výše poplatku za uživatele se odvíjí od celkového počtu uživatelů a od výše celkového rozpočtu organizace. Čím více uživatelů je, tím je poplatek výhodnější.

Výše poplatků se může v čase měnit. Společnost ORCID musí NTK oznámit změny poplatku za poskytování služeb. NTK oznámí všechny změny týkající se poplatku za užívání služeb všem uživatelům.

V letech 2023–2028 budou poplatky za užívání služeb financovány z projektu CARDS, tzn., že poplatky hradí NTK. V projektu se modelově počítá s postupným zvyšováním počtu uživatelů. Pro případ rychlejšího růstu uživatelů, nepříznivé změny kurzu USD nebo zvýšení poplatků ze strany ORCID si NTK po dobu trvání projektu vyhrazuje právo změny výše podpory, tzn., pokud finance z projektu nevystačí na úhradu poplatků v plné výši, bude vyžadována finanční spoluúčast institucí. O změně financování bude NTK uživatele včas informovat.

Jak instituce mohou čerpat služby

Poskytování služeb je určeno vysokoškolským institucím, neziskovým organizacím, výzkumným institucím a výzkum financujícím agenturám, které se nacházejí v ČR a jsou zřizovány podle zákonů ČR.

K poskytování služeb dochází prostřednictvím NTK na základě smlouvy o poskytování služeb ORCID s jednotlivými uživateli. NTK zajistí, aby každý uživatel byl plně seznámen s podmínkami poskytování služeb, a podnikne přiměřené kroky k zajištění toho, aby každý uživatel používal registr ORCID a využíval poskytované služby v souladu se smluvními podmínkami.

K poskytování služeb NC ORCID se lze v daném roce připojit ve dvou termínech. První z nich je vždy v k 1. 6. daného roku. Druhý termín bude vždy vyhlášen s dostatečným předstihem. Avšak zájem lze projevit kdykoliv v průběhu roku. Nejpozději je třeba oznámit zájem o poskytování služeb měsíc před vyhlášeným termínem.

V případě zájmu o poskytování služeb kontaktujte NTK prostřednictvím e-mailové adresy orcid@techlib.cz

Zajištění ochrany osobních údajů

Ochrana osobních údajů je u služeb ORCID zajištěna tzv. standardními smluvními doložkami (Standard Model Clauses, Standard Contractual Clauses).

Standardní smluvní doložky představují vzorový text smlouvy mezi vývozcem osobních údajů (správce nebo zpracovatel), který hodlá předat osobní údaje do třetí země (tzn. mimo Evropskou unii, resp. mimo EHP) nedisponující úrovní právní ochrany odpovídající legislativě GDPR podle Evropské komise, a dovozcem osobních údajů v této třetí zemi (správce nebo zpracovatel), v tomto případě do Spojených států amerických.

Ukládání a prezentace materiálů

Uživatel služeb je ochoten sdílet své zkušenosti s integrací a používáním služeb ORCID s ostatními uživateli a NTK. Za tímto účelem souhlasí s předáváním a zveřejňováním výstupů/materiálů spojených s ORCID iD a jeho využitím, které vytvořili zaměstnanci uživatele, na principu „As Open as Possible, As Closed as Necessary“. Materiály budou uchovány a zpřístupněny v institucionálním repozitáři NTK, na webu orcid-cz.org anebo identifikatory.cz a případně prostřednictvím dalších kanálů na základě domluvy uživatelů. Zveřejněné materiály budou sloužit všem uživatelům.

Materiály budou zveřejňovány pod licencí Creative Commons Uvedte původ Mezinárodní (CC BY 4.0), pokud tomu nebrání jiná okolnost. Materiály určené k propagaci o přínosech a možnostech využívání ORCID iD mohou být zveřejňovány pod licencí Public Domain (CC 0). Uživatelé jsou ochotni spolupracovat na vytváření metodických i propagačních materiálů a zapojovat se do společných (propagačních) akcí.